

DANSKERNES AFHÆNGIGHED AF DE OFFENTLIGE KASSER

Siden 1970 er der sket en fordobling i antallet af offentligt ansatte fra 405.000 til 840.000 personer, ligesom antallet af overførselsmodtagere er fordoblet fra 0,9 til 1,8 millioner. I 2004 var således mere end 2,6 millioner danskere enten på overførselsindkomst eller ansat i det offentlige. Det er en stigning på 77.000 personer siden 2001. 61 pct. af den voksne befolkning er dermed afhængig af de offentlige kasser. Frem til 2040 vokser antallet af personer over 65 år med 500.000 samtidig med at antallet af personer i den erhvervsaktive alder falder med 350.000 personer. Det trækker i retning af en mindre privat sektor og højere skattetryk med mindre, der gennemføres reformer, der kan øge den private beskæftigelse. Ændret satsregulering, bortfald af efterløn og skattereformer er mulige løsninger på udfordringen.

Mere end 2,6 millioner danskere er afhængige af de offentlige kasser

Tal fra Finansministeriet¹ viser, at der i 2004 er mere end 2,6 millioner danskere, der enten lever af indkomstoverførsler eller er offentligt ansat. Det er en stigning på 77.000 personer siden 2001. Stigningen er sammensat af en vækst i antallet af offentligt ansatte på 16.000 personer og en vækst i antallet af overførselsmodtagere² på 61.000 personer, jf. tabel 1.

Tabel 1. Private og offentligt ansatte samt overførselsmodtagere, 1970-2004

(tal i 1.000 personer)	1970	2001	2004	Ændring 1970-2004	Ændring 2001-2004
Privat ansatte	2.058	1.922	1.883	-175	-39
Offentligt ansatte	405	824	840	435	16
Overførselsmodtagere	918	1.754	1.815	897	61
Afhængige af offentlige kasser	1.323	2.578	2.655	1.332	77
Personer i alderen 15 år og opefter	3.757	4.356	4.384	627	28
Afhængige af offentlige kasser i pct. af den voksne befolkning	35%	59%	61%	25½ %-point	1½ %-point

Kilde: Svar på §-20 spm nr. S 1503 fra d. 2/2-2001 samt S 354 fra d. 5/4-2005 fra Finansministeriet, Økonomisk Redegørelse december 2004, Danmarks Statistik og egne beregninger

Stigning i den offentlige beskæftigelse på 16.000 personer

I perioden 2001-2004 er antallet af offentligt ansatte steget med 16.000 personer. Stigningen i antallet af offentligt ansatte skyldes politiske beslutninger om at øge den offentlige sektor. Disse beslutninger skal ses i lyset af den såkaldte 2010-plan for dansk økonomi, som SR-regeringen fremlagde i 2001 og som VK-regeringen har overtaget. 2010-planen indebærer, at den offentlige beskæftigelse øges hvert år frem til 2010.

Stigning i antallet af personer på overførselsindkomster på 61.000 personer

Stigningen i antallet af overførselsmodtagere på 61.000 personer siden 2001 skyldes i høj grad dårlige konjunkturer, har medført en stigning i antallet af personer på dagpenge og kontanthjælp, ligesom dårlige konjunkturer erfaringsmæssigt medfører, at personer forlader arbejdsstyrken. Desuden er der i perioden sket en stigning i antallet af personer, der er over 60 år. Det har bidraget til en vækst i antallet af personer på efterløn og folkepension, jf. vedlagte bilag hvor udviklingen i de enkelte ordninger fremgår.

Det bemærkes endvidere, at antallet af personer på barseldagpenge er steget med 17.000 siden 2001. I samme periode er antallet af personer på orlov faldet med 18.000 personer.

¹ Svar på §-20 spm S 354 af d. 5/4-2005 fra Finansministeriet

² I alderen 15 år og opefter

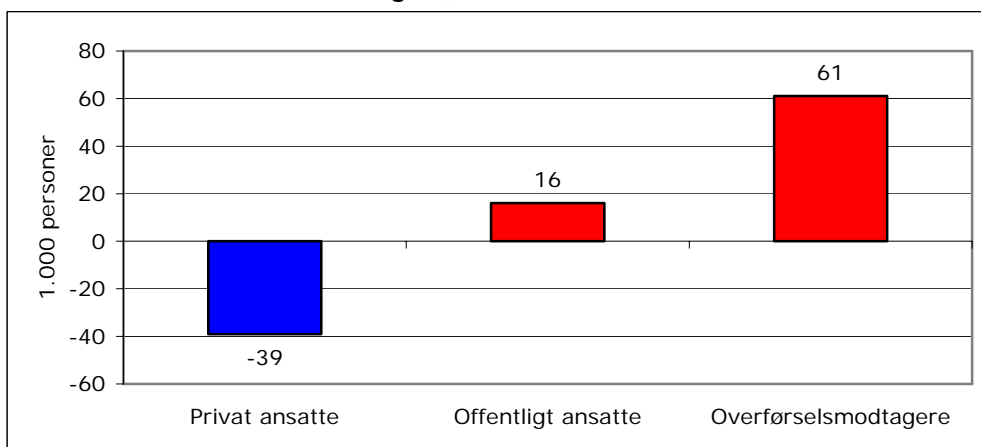
Dette skal ses i sammenhæng med VK-regeringens beslutning om en sammenlægning af forældreorlov og barselsorlov.

Antallet af personer på overgangsydelse er faldet med 13.000 personer siden 2001. Dette hænger sammen med politiske beslutninger i 1996 om at afskaffe ordningen således, at den er udfaset 2007. Herudover er uddannelsesaktivering faldet med 9.000 personer, hvilket skal ses i lyset af VK-regeringens prioriteringer i den aktive arbejdsmarkedspolitik i starten af perioden.

Fald i den private beskæftigelse på 39.000 personer

Stigningen i antallet af personer, der er afhængig af de offentlige kasser står i kontrast til et *fald* i antallet af privat ansatte i samme periode på 39.000 personer. Dette fald hænger sammen med det internationale konjunkturtilbageslag samt svækkelsen af dollaren, som har betydet, at virksomheder har tilpasset medarbejderstaben i forhold til de dårligere afsætningsmuligheder. Den samlede udvikling i antallet af privat ansatte, offentligt ansatte samt overførselsmodtagere i perioden 2001-2004 fremgår af figur 1.

Figur 1. Udvikling i antallet af private og offentligt ansatte samt overførselsmodtagere, 2001-2004

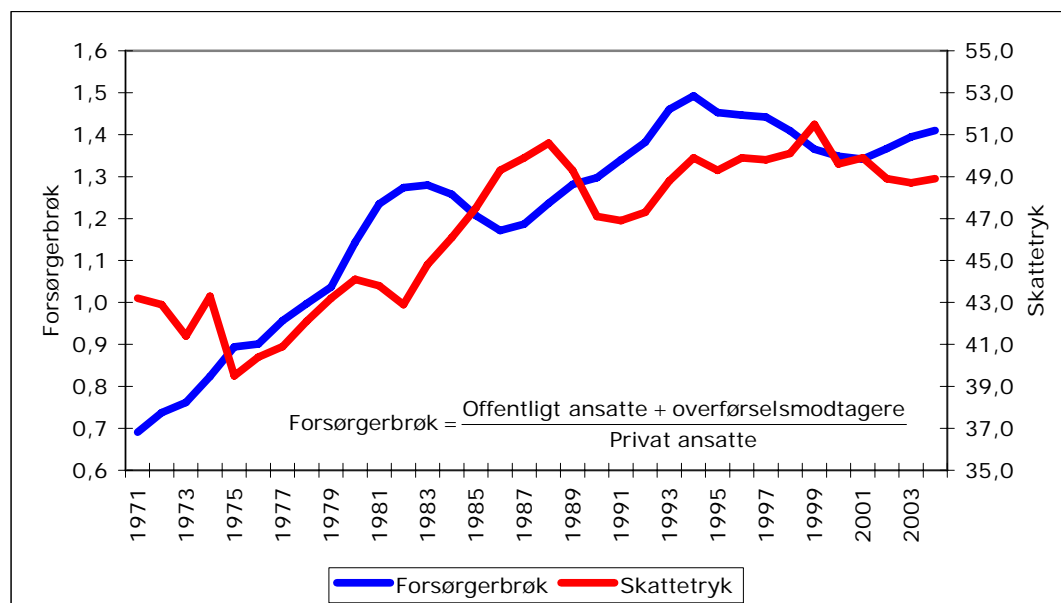

Kilde: Se tabel 1

Forholdet mellem den offentlige og private sektor forklarer den underliggende udvikling i skattetrykket

På sigt er skattetrykket bestemt af den såkaldte forsørgerbrøk, dvs. forholdet mellem summen af antallet af offentligt ansatte og overførselsmodtagere på den ene side og antallet af privat ansatte på den anden side, jf. figur 2.

Figur 2. Udviklingen i forsørgerbrøken og skattetrykket, 1971-2004

Kilde: Finansministeriet, Skatteministeriet og egne beregninger

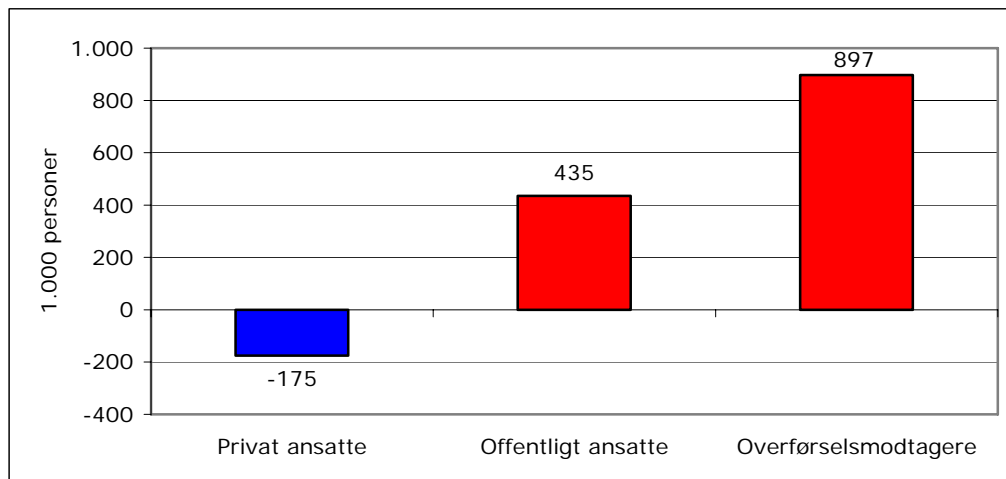
Når det forholder sig sådan, skyldes det, at udviklingen i overførselsindkomsterne følger lønudviklingen i den private sektor. Det skyldes satsreguleringsloven, der dikterer, at udgifter til overførselsindkomster automatisk skal følge lønudviklingen i den private sektor. Herudover vil reguleringsmekanismer og markedskræfterne betyde, at lønningerne i den offentlige sektor vil følge udviklingen i den private sektor på lang sigt.

1970-2004: Fordobling i antallet af personer, der er afhængige af de offentlige kasser

Siden 1970 er antallet af offentligt ansatte fordoblet fra 405.000 personer til 840.000 personer. Samtidig er antallet af overførselsmodtagere fordoblet fra 918.000 personer til 1.815.000 personer. Samlet set giver det en fordobling i antallet af personer, der er afhængige af de offentlige kasser, fra 1.323.000 personer i 1970 til 2.655.000 personer i 2004. Det har betydet, at den andel af den voksne befolkning, der er afhængig af de offentlige kasser, er vokset fra 35 pct. til 61 pct.

I samme periode er den private beskæftigelse faldet med ca. 175.000 personer. Udviklingen i antallet af privat ansatte, offentligt ansatte samt overførselsmodtagere i perioden 1970-2004 fremgår af figur 3.

Figur 3. Udvikling i antallet af private og offentligt ansatte samt overførselsmodtagere, 1970-2004

Kilde: Se tabel 1

De to udviklingstendenser med faldende privat beskæftigelse og flere på offentlig forsørgelse har medført en stigning i forsørgerbrøken samt skattetrykket.

500.000 flere ældre frem til 2040 trækker i retning af højere skat

Frem til 2040 vil antallet af personer over 65 år stige med over 500.000 personer. Hertil kommer et fald i antallet af personer i den erhvervsaktive alder på 350.000 personer.³ Det trækker alt andet lige i retning af en lavere privat beskæftigelse frem til 2040.

Regeringens og Socialdemokratiets strategi i forhold til denne udfordring – der alt andet lige trækker i retning af højere skat – er at "spare op" til de store udgifter til folkepension, efterløn, sygehuse mv. Det sker ved at have betydelige overskud på de offentlige finanser, som indebærer afvikling af offentlig gæld og dermed nedbringelse af renteudgifterne. Dette skulle frigøre råderum til at kunne betale folkepension etc. *uden* skattestigninger.

Store krav til hurtige reformer, der øger beskæftigelsen markant

Regeringen vurderer, at denne "opsparing" forudsætter en merbeskæftigelse på ca. 60.000 personer⁴ frem til 2010. Flere i beskæftigelse giver flere skatteindtægter og færre udgifter til overførsler. Merbeskæftigelsen skal nås gennem reformer. Vismændene mener derimod, der er behov for reformer, der øger beskæftigelsen med 140.000 personer frem til 2011 for at sikre en holdbar finanspolitik⁵. Såfremt fremgangen i beskæftigelsen ikke nås, er der behov for skattestigninger eller nedskæringer.

Skatteforhøjelse på op til 10.000 kr. pr. familie, hvis beskæftigelsen ikke øges

Ifølge regeringen vil den eventuelle højere skat svare til 1 pct. af BNP eller ca. 15 mia. kr. (såfremt beskæftigelsesmålsætningen ikke nås)⁶. Vismændene mener den potentielle

³ Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, befolkningsprognose, Tabel PROG7A

⁴ Kilde: Finansredøgørelse 2004, Finansministeriet

⁵ Kilde: Dansk Økonomi Efterår 2004, Det Økonomiske Råd

⁶ Kilde: Finansredøgørelse 2004, Finansministeriet

skatteforhøjelse er på ca. 2 pct. af BNP⁷ eller ca. 30 mia.kr. Det svarer til en skatteforhøjelse på 10.000 kr. pr familie⁸.

Bortfald af efterløn, ændret satsregulering og skattereformer er mulige løsninger

En mulig håndtering af udfordringen kan være bortfald af efterlønnen, hvilket vil øge beskæftigelsen med ca. 90.000 personer på lang sigt.⁹ Herudover kan en ændret satsregulering (fra løn- til prisregulering) bidrage til at finansieringen af udgifter til flere ældre. En ændret satsregulering vil således svække sammenhængen mellem forsørgerbrøk og skattetryk. Herudover vil skattereformer, der sænker marginalsatten på arbejde bidrage til merbeskæftigelse.

⁷ Svarende til en stigning i bundskatten på 4,2 point

⁸ Årsagen til den divergerende vurdering af det potentielle stramningsbehov skal bl.a. ses i lyset af en forskellig vurdering af muligheden for at afdæmpe væksten i det offentlige forbrug.

⁹ Kilde: Skatteministeriets svar på spm 1-5 fra Skatteudvalget af 4/3-2005 samt CEPOS-notat af d. 11/4-2005, [http://www.cepos.dk/cms/index.php?id=70&tx_ttnews\[tt_news\]=29&tx_ttnews\[backPid\]=6&cHash=2b0b1f41f1](http://www.cepos.dk/cms/index.php?id=70&tx_ttnews[tt_news]=29&tx_ttnews[backPid]=6&cHash=2b0b1f41f1)

Tabell: Overførselsmodtagere, 15-66 år (1.000 personer), Økonomisk Redegørelse december 2004

ØR december 2004	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
-----1.000 personer-----																				
Dagpenge.....	24	30	30	20	45	108	112	139	164	143	159	207	213	228	223	204	179	181	197	211
Kontant hjælp.....	6	9	9	5	13	23	22	25	27	19	25	36	50	55	53	48	42	41	47	53
Kontant hjælp (ej tilmeldt AF).....	35	42	47	48	50	54	64	69	70	78	79	69	55	46	44	45	46	45	53	52
Ledighedsydelse.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sygedagpenge.....	29	29	31	35	37	37	39	42	51	53	54	47	45	33	29	39	43	48	51	50
Revalidering.....	0	0	0	0	0	0	0	7	8	8	9	10	11	12	13	16	16	17	26	28
Barseldagpenge.....	9	9	12	14	15	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	24	27	28	29	29
Orlov.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uddannelsesaktivering.....	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	3	4	5	5	8	9	7	16
Øvrig aktivering udenfor arbejdsstyrken.....	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	3	4	5	5	5	4	4	4	5
Overgangsydelse.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Efterløn.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	54	63	69	73	87	94	99	101	100	98
Flexydelse.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Førtidspension.....	205	223	239	254	259	259	255	251	246	242	236	230	224	208	224	225	230	234	234	242
Delpension.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	5	6
I alt.....	308	341	367	377	420	496	508	549	584	597	635	683	690	680	701	705	693	709	752	790
SU.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	77	84	89	93	95	95	93	96	109	117
Folkepensionister.....	610	622	633	657	664	669	672	684	689	699	700	704	707	712	709	672	675	687	691	703

Bilag - Svar på §-20 spm S 354 af d. 5/4-2005 fra Finansministeriet

ØR december 2004	-----1.000 personer-----																				
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dagpenge.....	217	241	257	284	279	238	204	183	148	127	125	120	119	142	143	129	122	123	118	113	108
Kontanthjælp	55	55	62	64	65	51	42	37	34	31	26	25	25	29	32	27	25	26	25	23	22
Kontanthjælp (ej tilmeldt AF).....	52	78	73	78	74	65	62	70	67	64	70	74	76	73	74	71	70	67	64	62	59
Ledighedsydelse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	5	9	10	10	10	11	11	11
Sygedagpenge	47	41	40	44	43	47	52	54	54	53	59	64	66	68	69	69	69	68	68	68	67
Revalidering	25	21	25	28	29	29	30	33	33	34	33	30	29	28	26	25	24	24	24	24	24
Barselsdagpenge	31	31	32	33	33	34	33	33	32	33	33	32	36	48	49	49	49	50	50	51	51
Orlov	0	0	0	4	49	77	58	43	40	32	26	22	17	5	4	3	3	2	1	0	0
Uddannelsesaktivering	16	19	22	25	22	16	22	23	26	38	37	36	36	25	27	30	29	29	29	29	29
Øvrig aktivering udenfor arbejdsstyrken	6	6	7	10	10	15	17	18	20	23	25	25	25	25	23	23	23	23	23	23	23
Overgangsydelse	0	0	2	4	8	23	46	42	36	31	25	20	16	11	7	4	1	0	0	0	0
Efterløn	98	101	105	109	111	115	121	129	141	150	156	159	169	179	186	175	160	163	168	168	164
Fleksydelse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	2	2	3
Førtidspension	241	246	248	256	258	270	268	272	271	267	259	256	260	260	256	244	232	225	218	211	203
Delpension	6	6	6	6	6	5	5	4	4	4	3	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1
I alt	794	845	880	946	987	985	959	941	907	887	876	868	880	899	906	860	819	813	802	787	768
SU	119	126	134	141	147	151	172	183	191	194	196	201	202	203	207	211	216	215	215	215	216
Folkepensionister	704	708	712	716	713	706	697	701	700	695	688	685	690	691	702	752	802	820	835	855	879

Anm.: Uddannelsesaktivering dækker over personer på uddannelsesgodtgørelse og i anden uddannelsesaktivering. Aktiverede i støttet beskæftigelse er ikke medtaget, da disse i henhold til de Registerbaserede Arbejdsstyrke Statistik henregnes til beskæftigede. Førtidspension og folkepension er eksklusiv personer bosiddende i udlandet. Alle tal i tabellen er afrundet til nærmeste 1.000.